

บทบรรณาธิการ

ความหวัง อาหาร รัฐการเงิน

วสันต์ ปัญญาแก้ว

1 มกราคม 2494

จรัล มโนเพ็ชร เกิดและเติบโตใหญ่ ที่บ้าน หลังวัดฟอนสร้อย ในเวียงเชียงใหม่ เรียนหนังสือตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงระดับวิทยาลัย ที่เชียงใหม่ จากนั้นเริ่มทำงานรับราชการ กระทั่งไม่กี่ปีต่อมา จึงลาออก

หลังจากออกจากงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ในปี 2520 จรัล และพี่น้องตระกูลมโนเพ็ชร เริ่มผลิตผลงานที่ต่อมาจะกลายเป็น “ตำนาน” ของเพลงโฟล์คซองคำเมือง เป็นที่รู้จักไปทั่วผืนปฐพีไทย

3 กันยายน 2544

จรัล มโนเพ็ชร เสียชีวิต ที่บ้านดงดอกไม้ ลำพูน การจากไปอย่างปัจจุบันทันด่วน ไร้คำรำลา กลายเป็นความอาลัยถวิลหาอย่างสุดซึ้งจากผู้คนมากมาย ทั้งใกล้..ไกล ผลงานที่เขาสร้างสรรค์ไว้ กลายเป็น “ตำนาน” อย่างถาวร

กว่า 20 ปี ที่เขาจากไป ความทรงจำที่ผู้คนมี ทั้งต่อตัวเขา ต่องานดนตรี งานบันเทิงที่เขาสร้างสรรค์เพื่อจรรโลงใจ หาได้จางหายไปกับกาลเวลา ในวาระสำคัญที่ภาคประชาชนนำโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า คณะกรรมการ

จรัลรำลึกจะร่วมกันเปิด “ช่วงอ้ายจรัล” อันเป็นที่ตั้งของประติมากรรมขนาดเท่าตัวจริงของจรัล มโนเพ็ชร ในวันเริ่มต้นของศักราชใหม่ 2565 วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงขอร่วมจารึกบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญนี้ไว้ด้วย

1 มกราคม 2565

จรัล มโนเพ็ชร ได้เกิดใหม่ ที่ “ช่วงอ้ายจรัล” ในสวนสาธารณะบวกหาดของเมืองเชียงใหม่ ไม่ไกลจากย่านประตูเชียงใหม่ บ้านเกิดของศิลปินผู้ยิ่งใหญ่แห่งแดนดินล้านนา

นอกจาก บทความเกียรติยศ **“จรัล มโนเพ็ชรกับแผ่นดินล้านนา”** ของศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ธเนศวร์ เจริญเมือง วารสารสังคมศาสตร์ฉบับนี้ ยังมีบทความวิชาการที่น่าสนใจ ให้ผู้อ่านได้ติดตามความรู้ความเคลื่อนไหวในโลกวิชาการ เช่นเคย ว่าด้วยเรื่อง “ความหวัง อาหาร และรัฐการเงิน”

ของกินบ้านเฮา เลือกเอาเตอะนาย
เป็นของพื้นเมือง เป็นเรื่องสบาย
ล้วน สะปะ มากมี...

อาหาร ไม่ว่าจะขายข้างทาง หรือบนห้างหรู ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้คนต้องกิน ต้องหา ไม่ว่าจะได้มาฟรีๆ หรือเป็น ของกินคนเมือง (2520) ที่เสาะหาได้ง่าย ตามไร่นา ป่าดอย ห้วยหนอง จนไปถึงหาไม่ได้ แต่ต้องตามซื้อ ตามหา ในระบบของความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะขายข้างทาง หรือบนห้างหรู จนเมื่อการแลกเปลี่ยนไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของเศรษฐศาสตร์ มูลค่าของอาหาร ที่จะมาก จะน้อย จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบตลาดเสมอไป

แต่ก่อนอยู่เมือง
เหนือ เวียง เชียงใหม่ดู
ปางมาอยู่ ในเมืองหลวง
อู่จะได้ ว่าจะดี
จะเอาสไตร์
ต้องมี สตางค์เป็นกอง
ก่อนว่าเฮา ใส่เงินใส่ทอง
รับรองว่าเฮา มีศักดิ์ มีศรี
แบกดินแบกทราย
ดินไป ดินมา หาดังค์
ป่อได้เงิน บ่มีคนจ้ง เงินมันดั่ง ในปฐพี
เงิน เจ้า ป่อ เงิน คนทำมา หาเงิน กัน ม่วนขนาด...

เงินตรา คือระบบของการแลกเปลี่ยนที่รัฐต้องผูกขาดควบคุม การขยายอำนาจ การสถาปนาการปกครองของรัฐ สกุลเงินหรือระบบเงินตรา จึงไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของความมั่งคั่ง หรือชีวิตที่ต้องดิ้นรนจน “ม่วนขนาด” ในเพลงสะท้อนสังคมเงินตราของจรัสและคณะ (2533) ทว่าคือความมั่นคงที่รัฐจำเป็นต้องมี เพื่อควบคุม จัดระเบียบความสัมพันธ์ทั้งระหว่าง คนกับคน คนกับรัฐ รัฐกับองค์การ จนไปถึงรัฐกับโลก การจัดการระบบสกุลเงิน จนมาถึงสินทรัพย์ดิจิทัล ที่กำลังเป็นกระแสธารใหม่อยู่ในปัจจุบัน จึงล้วนสะท้อนให้เห็นว่ารัฐกับเงินนั้นไม่อาจแยกขาดออกจากกันได้

ความฝันของวันนี้ อย่าคิดว่าไม่มีความหมาย หากไม่เลือนลอย งดงาม
ไร้จุดยืน

กับความหวังที่หลุดไป อย่าคิดว่าไม่มีวันกลับคืน หากมันเสียใจมากขึ้น อาจจะ
สายเกินไป...

เธอฝัน เพราะเธอหวัง ก็หวังให้จริงจังอีกต่อไป ตรายใดที่ยังหายใจ ไม่ควร
ท้อเลย

ในโลกที่เต็มไปด้วยภัยพิบัติ ความวุ่นวาย หายนะ กลายเป็นภาวะเสี่ยง
ของชีวิตรายวัน ความขัดแย้ง กลายเป็น วงจรปกติ การแสวงหาสิ่งๆ ที่เรียกว่า
“ความหวัง” ซึ่งเดิมดูเหมือนจะเป็นเรื่องระหว่างความจริงกับความฝัน ทว่า
ได้กลายเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันไปเสียแล้ว แม้แต่ในโลกของวิชาการ

ความหวัง ไม่ได้เป็นเรื่องเพ้อพกของศิลปิน หรือบทกวีพาฝัน ที่เรา
อาจเคยฟัง จรัล มโนเพ็ชร ขับขานใน ความหวัง ความฝัน ของวันนี้ (2541)
อีกต่อไป